

NÜKLEER KARŞITI PLATFORM BASIN AÇIKLAMASI

AKP Hükümeti, enerji alanında yarattığı yatırımsızlık, pahalı enerji ve enerji yokluğu sorunlarına nükleer tehlikeyi de eklemekte ısrar ediyor. İhaleye tek firma katılmış olmasına rağmen sürecin devam ettirilmesi, ne hukuka, ne devlet ihale geleneğine, ne hükümetin kendisinin çizdiği çerçeveye, ne Türkiye'nin ekonomik ve enerji alanındaki çıkarlarına uygundur. Adına yarışma denilen ihalede öncelikle "yarışmacı" yoktur. Tek oyunculu bir yarışma mümkün müdür? Öncelikle usul işlemleri açısından gerekli olan belgelerin inceleneceği aşamada tek firma katılımı nedeniyle zaten iptal edilmesi gereken ihale süreci devam ettirilmiş, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun (TAEK) nükleer enerji yanlısı kişiler ve bilim adamları tarafından bile eleştirilen 9 maddelik ölçütlerine göre teknoloji onayı verilmiştir.

TAEK'in hızla nasıl onay verebildiğini anlayamadığımız bu teknolojiyi Rus şirketi Avrupa'ya kabul ettirebilmek için Fransız Areva, Bulgar şirketi ile kurduğu konsorsiyuma Alman RWE'nin de desteğini sağlamış olmasına rağmen halen Bulgaristan Belene Nükleer Santral Projesi için 1 yıldır AB Enerji Komisyonu'ndan lisanslama sürecini tamamlayamamıştır. Geline noktada fiyat teklifi açılmaya çalışılmaktadır. Oysa çıkardıkları yasada dahi "Alman teklifler TETAŞ tarafından bu kanun ve çıkarılacak yönetmelik hükümleri çerçevesinde değerlendirildikten sonra en uygun teklif belirlenerek, ilgili şirketle sözleşme imzalanmasına izin alınmak üzere Bakanlar Kurulu'nun onayına sunulur" denilmektedir. Görüldüğü gibi teklif değil, tekliflerden söz edilmektedir. Oysa ortada teklifler yoktur.

Yapılmaya çalışılan yalnızca hukuka aykırı bir uygulama değil, ülke geleceğini tehlikeye atan siyasal bir karardır. Bu kararın hukuki boyutu dışında yer seçiminden, enerjide dışa bağımlılık sorununa kadar uzanan tartışmalı birçok boyutu bulunmaktadır. Daha temel nokta ise tehlikeye atılan canlı yaşamıdır. Nükleer enerji teknolojisinin çok dikkatli uygulanması ve ciddi güvenlik harcamaları yapılmasını gerektirdiği nükleer enerji savunucularının da söylediği bir gerçektir. Rus VVER tipi nükleer santral teknolojisi kendisini kanıtlamış bir teknoloji olmadığı gibi bu teknolojinin araştırma ve geliştirmesinden sorumlu bilimciler tarafından yapılan yayınlarda (ATOMIC ENERGY VOL.104 NO.1 2008) bile teknolojik ve güvenlik açısından zaafılar kabul edilirken, ciddi bir çözüm önerisi dahi sunulmamaktadır.

VVER 1200 teknolojisi ile kurulması planlanan Bulgaristan'daki santral için AB Enerji Komisyonu 1 yıldır onay veremezken, bu konudaki yetkinliği ayrıca tartışma konusu olan TAEK 2.5 ay içinde nasıl onay verebilmektedir? Kaldı ki aynı bölgede santral kurmak üzere 1980'lerde çalışma başlatan Bulgaristan'da bu santrale ilişkin ihale süreci 2005 yılında başlatılmış ve 3 yıldır süreç devam etmekteyken; AKP Hükümeti'nin 1 yıldan kısa bir zamanda ihaleyi sonuçlandırma telaşı nasıl açıklanabilir?

Nükleer enerji üretiminde sorun yalnızca nükleer kaza anında ya da radyasyon sızıntısı anında ortaya çıkmamaktadır. Elbette nükleer santralin kurulacağı yerin kullanılamaz ve insanların giremeyeceği bir bölge haline dönüşme tehlikesinin yanında sürekli olarak bölgenin doğasına ve canlı yaşamına vereceği zararlar söz konusudur. Bu santralde kullanılacak soğutma suyunun her gün 1 milyon tonunun buharlaşarak bölgedeki atmosferik buhar oranı ve sıcaklık derecesini daha da artıracığı ve bu buharlaşma sırasında deniz suyunda çözülmüş sülfür, klor, nitrojen gibi gazların oksitlenerek toksik gazlara dönüşeceği ve asit yağmurlarına neden olacağı bilinmektedir.

İngiliz Times Online Haber Ajansı'nın 4 Nisan 2008 tarihli bir haberinde Oxford Üniversitesi'nde Dr. Peter Anderson'ın yürüttüğü araştırmanın "İngiltere'nin deniz kenarlarında elektrik üreten nükleer reaktörlerin soğutma suyuna takılan yetişkin, yavru balıkların ve lavranın ölüm oranının, ticari balık sanayisince yakalanan/avlanan balık oranının yüzde 46'sı kadar olduğu" sonucuna yer verilmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2007 yılında Türkiye kara sularında avlanan toplam balık miktarı 518 bin ton ve diğer deniz ürünleri ise 70 bin tondur. Bu miktarın en az 5'te 1'inin 12 binden fazla deniz canlısı türünün yaşadığı Doğu Akdeniz kıyılarından karşılandığını kabul edersek; Akkuyu Santrali'nin ilk 10 yıl içinde bu kıyılardaki balık neslini nasıl yok edeceğini açıkça görebiliriz.

Turizm bölgesi olarak görülen Akkuyu Bölgesi'nde deniz yaşamının büyük ölçüde etkileneceği de açıktır. Balıkçılık olumsuz etkilenecektir. Doğu Akdeniz kıyılarında yaşayan insanların tarım istihdam alanları asit yağmurlarının artması ile yok olacaktır. Yani bu santraldan sistematik bir şekilde çevreye sızan radyasyonun yaratacağı tehlike bir kenara zaten bölgede insanların yaşayabilmeleri için sürdürülebilir deniz ve kara tarımı olanakları ortadan kalkacaktır.

AKP Hükümeti ve yetkililerin ihale sürecine ilişkin olarak da yanıt vermesi gereken sorular bulunmaktadır:

-Rus-Türk ortaklığı karşısında ihaleye teklif veren neden başka bir grup yoktur? Tek teklif gelmesine rağmen ihale neden iptal edilmemektedir?

-Lisanslama ve işletme için ilk gerekli olan güvenlik kriterleri konusundaki belirsizlik ve kuşklar devam etmektedir. TAEK'in değerlendirmesinde, Uluslararası Atom Enerji Ajansı'nın (IAEA), Avrupa Birliği Enerji Komisyonu'nun, Batı Avrupa Nükleer Enerji Denetleme Birliği'nin (WENRA) kriterleri dikkate alınmış mıdır?

-Bulgaristan'daki Belene Nükleer Santrali ihalesini Rus Atomstroyexport (ASE) şirketi kazandığı halde, Avrupa Enerji Komisyonu neden hala projeye nihai onayı vermemiştir?

-Performansı henüz ispat edilmemiş ve 2006 yılına kadar da Batı ülkelerinde dizayn sertifikası dahi alamamış bir teknoloji nasıl kabul edilebilmektedir?

-ASE'nin fiyatı ucuz olduğu için diğer firmalar teklif vermemişlerse, bu durum ayrıca soru işaretleri yaratmaktadır. Bulgaristan'da Belene Nükleer Santral İhalesi'ni diğer şirketlerden çok daha ucuz fiyat vererek kazanan (diğer Rus Skoda şirketinden de 1 milyar Avro daha az) ASE şirketinin, Belene'de 1991 yılında iptal edilen VVER-1000 tipi reaktörün; ana kazanı, türbinleri, buharlaştırıcı ve diğer vanalar, pompalar, borular vs. gibi reaktör aksamalarını maliyetten düşerek alıp, hangi yeni projelerde kullanılacağını biliyor musunuz?

- VVER reaktörlerinde reaktör korunun bulunduğu ana binanın iç duvarına kaplanması düşünülen çelik koruyucu duvarın bir kor erimesi (meltdown) kazası sırasında termo-kimyasal ve termo-mekanik reaksiyonlarını tespit edebilecek bir simülasyon veya deney şu ana kadar yapılmış mıdır?

-Rus Hidropress Şirketi'nin son 10 yılda nükleer santral pazarına girebilmek için geliştirdiği VVER tipi reaktörlerinde, sadece reaktörün; ana kazan boyutları, yakıt çubukları

konfigürasyonu, buhar üreticileri, gibi parametreleri kağıt üzerinde değiştirip (Thermal Engeeniring 2007. Vol.54 No.5) santral ömrü 40 yıl olan VVER-1000 tipindeki aynı malzeme ile birkaç yıl içinde üreteceği VVER-1200 tipinde 60 yıla çıkabileceğine inanıyor musunuz?

-Dünyada ilk defa, deniz sıcaklığının hava sıcaklığından daha yüksek olduğu bir bölge olan Akkuyu'da kurulacak 4 tane VVER-1200 santralın soğutma suyu olarak Akdeniz'den bir dakikada alacağı 10 milyon litre Akdeniz suyunun en az dörtte birinin soğutma sistemlerinde buharlaşarak her gün milyonlarca ton deniz suyunda çözülmüş nitrojen, sülfür gibi sera gazlarının/tuzlarının atmosfere karışacağı ve bölgedeki asit yağmurunu tetikleyerek bu bölgenin tarım sanayisini ve insanların sağlığını 10 yıl içinde nasıl etkileyeceğini biliyor musunuz? (Water data.usgs.gov/nwis/rt)

-Bu santralın 12 ay normal çalışmasını yürütebilmesi için nasıl bir soğutma sistemi kullanılacak ve her gün gerekli olan 15 milyar litre Akdeniz suyunun (Ankara'nın bir günde kullandığı su miktarı yaklaşık 1 milyar litre) denizden pompalarla çekilmesi sırasında milyonlarca balık ve trilyonlarca lavranın yok olacağını, ayrıca 30 derecenin üzerine kadar ısınan ve tuzluluk derecesi her çevrimde artan atık suyun, bölge denizinin kimyasını değiştirerek, Doğu Akdeniz Bölgesi'nde balıkçılık ve diğer deniz ürünleri sanayisinin nasıl etkileneceğini hesapladınız mı?

-Bulgaristan'da, İran'da, Uzakdoğu ülkelerinde ve Türkiye'de santral yapımı yüklenecek bu ASE şirketinin bu projeleri zamanında bitirecek teknolojik altyapı, malzeme kalitesi ve kalifiye elamanlarının yeterliliğini araştırdınız mı?

Elektrik enerjisi üretiminde yüzde 50'ye ulaşan oranlarda doğalgaza mahkumiyet bulunmaktadır. Dışa bağımlı bir kaynak olan doğalgazda ne yazık ki ülke seçeneği de fazla değildir ve Rusya'ya bu anlamda var olan bağımlılığın, dışa bağımlılığı azaltma iddiasıyla yola çıkılan nükleer ihale ile kuvvetlendirilmesini de kabul etmek mümkün değildir. Ülkenin hidrolik kaynaklarının yüzde 65'i değerlendirilmeyi beklemektedir. Rüzgar atlasıyla 48 bin megavatlık potansiyel açıklanmış olmasına rağmen yüzde 1'lik dahi üretimden söz edebilmek mümkün değildir. Türkiye'nin jeotermal enerji alanında Avrupa'nın en zengin kaynak potansiyeline sahip ülkesi olduğu bilinirken, bu alana yönelik neredeyse ciddi hiçbir yatırım bulunmamaktadır. Güneş, biyoenerjideki potansiyel de yerli ve yenilenebilir kaynaklar arasında değerlendirilebilir potansiyeli oluşturmaktadır. Türkiye'nin linyite dayalı 18 bin megavatlık kapasite ile 120 milyar kilovat saatlik üretim yapabilmesi mümkünken, 2008 yılının 11 aylık döneminde 38.2 milyar kilovat saat ile linyitin Türkiye'nin toplam elektrik üretimi içindeki payı yüzde 21'e gerilemiştir.

Bu ülkenin nükleer enerjiye ihtiyacı olmadığını, değerlendirilmeyi bekleyen yerli ve yenilenebilir kaynakları dururken, 30 yıldır TAEK nükleer atıkların çevreden nasıl ve nerede izole edileceğini dahi tespit edememişken, böyle bir maceraya atılmanın gereği olmadığını bir kez daha vurgulayarak, ihalenin iptal edilmesini talep ediyoruz.

Nükleer Maceraya Son!

Nükleer Santrala Karşı Çık, Geleceğine Sahip Çık!

NÜKLEER KARŞITI PLATFORM
19.01.2009